

Nekrolog

Za Ing. plk. Josefem Fučíkem (11. 3. 1933 – 14. 4. 2018)

Na jaře roku 2018 se uzavřela životní pout' aktivního důstojníka, vojenského historika a publicisty Ing. plk. Josefa Fučíka. Byť J. Fučík byl v každém ohledu hlavně vojákem, a nikoliv školeným historikem, jeho historické dílo je vsutku úctyhodné a mělo by být považováno za nedílnou součást soudobé české vojenské historiografie. Ta ostatně neměla nikdy na různých příliž ustláno a každý kvalitní autor jí byl vždy jak velkým, tak i potřebným přínosem.

Fučíkovy životní osudy nebyly nijak jednoduché a svým způsobem dobře vystihují mnohé z peripetií moderních českých, resp. československých dějin. Ve zkratce možno je shrnout do několika klíčových okamžiků. Syn aktivního vojáka – štábního rotmistra Josefa Fučíka u 6. pěšího pluku Hanáckého v Olomouci (ze služby odešel nedobrovolně v roce 1950) se sám v roce 1955 (po absolvování základní vojenské služby) stal aktivním vojákem u spojovacího vojska. Tehdejší armáda jej přijala v hodnosti rotného a následně až do roku 1967 sloužil u bojových útvarů na tehdejší „horké“ – západní hranici. S výtečným prospěchem absolvoval Vojenskou akademii v Brně a od roku 1967 nadále působil ve vyšších štábních funkcích, včetně

tehdejšího generálního štábu, kde náležel k významným vojenským odborníkům pro oblast ekonomických aspektů obrany státu. Za své postoje v letech 1968 až 1969 byl donucen opustit generální štáb (ten byl tehdejšími normalizátory vytipován jako jedno z hlavních center tzv. kontrarevoluce v armádě) a začal pracovat pro Státní plánovací komisi opětovně v oblasti vojenské ekonomie.

Zde zažil euforický rok 1989 a až do konce roku 1992 nadále působil na tehdejším federálním ministerstvu hospodářství (ředitel odboru ekonomie obrany). Do jeho tehdejší agendy spadaly mj. otázky stabilizace vojenské výroby (včetně konverze zbrojního průmyslu) a pravidelně se účastnil četných jednání se zástupci NATO či dalšími zahraničními politickými a hospodářskými partnery. V zahraničním i domácím odborném tisku publikoval s touto tematikou celou řadu odborných statí, v kterých prokázal nejen velký přehled v daném oboru, ale i pochopení pro blížící se problémy a obtíže.¹ Se zánikem federální československé armády ukončil i svůj služební závazek a v už dříve získané plukovnícké hodnosti odešel do zálohy, byť otázkám ekonomie obrany státu se nadále zabýval jako odborný konzultant.²

Mnoho ze svého volného času tak mohl o to intenzivněji věnovat své velké zálibě – vojenské historii. V ní vynikl nečekanou měrou a v debatě s profesními historiky (mj. soustředěnými kolem Vojenského historického ústavu) svým nemalým dílem přispěl v průběhu vzrušených 90. let k znovuoobnovení kompetentní a názorově svobodné debaty o tuzemských vojenských dějinách. Do ní poté vnesl mnoho témat spojených s rakouským a rakousko-uherským vojenstvím s akcentem na události prusko-rakouské války roku 1866 a konečně i tzv. Velké války z let 1914 až 1918.

Jistým způsobem svérázná a nesmlouvavá Fučíkova osobnost, k níž náležely často až příliš kategorické soudy (včetně těch historických), odrážela jak jeho dlouholetou aktivní vojenskou službu, tak i ryzí vlastenectví, byť staromódně střížená a někdy okolím nechápané. V jeho historiografickém usilování jako by vrcholila a zároveň i definitivně končila celá galerie inteligentních a vzdělaných českých vojáků, historiků a literátů – ať již to byl Milota Z. Polák, Ferdinand Čenský, nebo Bedřich Swieteczký a někteří další. Zkrátka všichni ti, kteří poznali reálnou polní službu a navždy se tak výrazně odlišili od četných současných nositelů uniforem a medailí, kterými je zbytečně zaplevelená současná tuzemská vojenská historiografie.

Plukovník československé armády na odpočinku se tak postupně stal někdy až zarputilým obhájcem „staré“ rakouské a rakousko-uherské armády, obhájcem vojenské cti jejich českých příslušníků plnicích přísahu a stejně tak i znalcem adekvátního názvosloví, termínů a povelů, z čehož dokázal vystavět nesmírně plastický a čtivý obraz vojenských událostí a dějů. To vše mu poté sloužilo k povážlivému otřesení fundamentem zkratkovitých soudů a klišé. Ať již se jednalo o údajné přeběhnutí téměř kompletního 28. pěšího pluku „Praž-

1 Josef Fučík, Nové obzory zbrojních trhů, *Vojenské rozhledy*, č. 4, roč. 33, s. 90–92; Týž, Česká armáda nebo vládní vojsko? *Vojenské rozhledy*, mimořádné číslo, roč. 33, s. 51–57.

2 Za poskytnuté profesní a životopisné údaje autor děkuje laskavosti rodiny Ing. plk. Josefa Fučíka.

ských dětí“ na ruskou stranu v zasněžených Karpatech roku 1915,³ nebo dlouhodobě uplatňované stereotypy v líčení průběhu a jednotlivých událostí prusko-rakouské války roku 1866. Zde nejen vyvrátil mnoho až naivních legend, ale částečně dokázal i korigovat obraz neúspěšného císařského vrchního velitele tzv. Severní armády polního zbrojmistra Ludvíka Benedeka.⁴

Obdobně mnoho badatelského úsilí věnoval tématu bojů na italské frontě Velké války. Zde z nespravedlivého zapomnění doslovně vyprostil příběhy prostých českých vojáků a důstojníků aktivně se účastnících prakticky všech významných bojových střetů této geograficky složité fronty. Vždyť právě zde na samém sklonku války v rakousko-uherských uniformách bojovalo největší soustředění Čechů, Moravanů a Slezanů v celé jejich historii. A nebyl by to neúnavný a sám na sebe náročný Fučík, kdyby příslušná bojiště na severu Itálie nenavštívil osobně a poznatky z archivního studia nekonfrontoval přímo se skutečností v terénu.⁵

Tak jako i mnoho jiných historiků se ke sklonku svého života vyjadřoval i k novějším tématům. To se odrazilo například v životopisu generála Aloise Podhajského, zasloužilého císařova polního podmaršálka převzatého do služby československou brannou mocí,⁶ dle skromného názoru autora těchto řádek se jednalo o jednu z nejpropracovanějších Fučíkových studií jasně hovořící též o limitech vojenské politiky meziválečného československého státu. V tématu soudobých dějin se Fučík zapojil do rozsáhlejší polemiky nad válečným plánováním Československé lidové armády, a potažmo i celé Varšavské smlouvy.⁷ I zde se plně projevila Fučíkova erudice štábního důstojníka, vojenského plánovače a také ekonoma. Jeho text nebyl beze zbytku přijat tehdejší odbornou veřejností, ovšem položil mnoho otázek – některé z nich ostatně nejsou plně dořešeny ani dnes. Škoda jen, že svoji osobní zkušenost s nejvyššími patry československého vojenského plánování J. Fučík již nestačil využít pro další – snad i autobiograficky laděný historiografický opus.

Obrázek Fučíkova života by nebyl jistě úplný bez zmínky o jeho další velké lásce k vojenským tradicím, reprezentovaným historickými uniformami staré monarchie. Sám jako voják dokázal tomuto spolkovému hnutí tradičních vojenských jednotek vdechnout řád, smysl, mezinárodní kontakty a po čase se s ním v mnohém rozejít, když již nesplňovalo jeho představy, co je onou vojenskou tradicí, ctí a pietou. Jeho milovaný pražský 28. pěší pluk se na dlouhý čas stal středobodem tohoto úsilí a zhmotněním představ o důstojné a kultivované vojenské tradici. Tento jeho vklad do obnovy jedné z četných částí projevů existence občanské společnosti – činnosti spolkové – by neměl být opomíjen a je téměř stejně důležitý jako jeho četné počiny odborně historické či popularizační. Ostatně jak v onom historiografickém usilování, tak i zde projevoval svoji vojákou přímochařost, zcela náležející k jeho životním postojům.

3 Josef Fučík, *Osmadvacátníci. Spor o českého vojáka Velké války. 1914–1918*, Praha 2006; Ve skutečnosti bylo Rusy zajato jen několik málo rot vyčerpaných vojáků, ponechaných v bezvýhodné situaci a v těžkých mrazech prakticky bez zásob a munice.

4 Josef Fučík, *Válka 1866. Běda poraženým*, Litomyšl 2012.

5 Josef Fučík, *Sočská fronta 1915–1917*, Praha 2008; Týž, *Piava 1918*, Praha 2001, 2013.

6 Josef Fučík, *Generál Podhajský*, Praha 2009.

7 Josef Fučík, *Stín jaderné války nad Evropou (Ke strategii vojenských bloků, operačním plánům a úloze Československé lidové armády na středoevropském válčišti v letech 1945–1968)*, Praha 2010.

Co napsat závěrem? Jak zhodnotit život aktivního vojáka v komplikovaném 20. století, jímž Josef Fučík vždy byl, ať již v uniformě československé, historické rakouské (resp. rakousko-uherské), či ve svém civilním životě? Jeho stopa v domácí vojenské historiografii bude vždy významná, její přínos bude spočívat hlavně jak v poctivé práci s prameny, tak i v objevování nových témat a interpretací, spolehlivě vyvracejících mnoho z tradovaných mýtů a legend domácího vojenského dějepisu. Vše toto nám Josef Fučík po sobě zanechal ve svých četných knihách a časopiseckých studiích jako významný odkaz a varování před podceňováním i toho nejdrobnějšího a zdánlivě banálního pramene. Teprve odchod k pomyslné „nebeské armádě“ ukončil jeho práci, z jejíchž výsledků můžeme ovšem nadále čerpat inspiraci a poučení pro současné myšlení o domácích vojenských dějinách. Čest jeho památce!

(Libor Jůn)